

Selvevaluering

-Å se seg selv i speilet er ikke alltid like behagelig

Samtlige 20 førskolelærerutdanninger har nå evaluert seg selv, som ledd i det store evalueringsprosjektet som Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen, NOKUT, er i gang med. Lærerne ved Høgskolen i Finnmark mener selvevalueringarbeidet har vært verdifullt, selv om de også har sine kritiske merknader til NOKUTs spørreskjema.

Den samiske kulturstrommen rune-bommen er å finne som emblem for HiFm. Runebommen er en tromme brukt av noaiden (sjamanen) når han ville inn i en annen bevissthetstilstand for ved hjelp av ånder kunne helbrede sykdom eller se inn i fortid eller framtid.

Selvevaluering er i hovedsak en positiv prosess, sier Solveig Kristine Hætta, instituttleder ved førskolelærerutdanningen ved Høgskolen i Finnmark (HiFm), adresse Alta. Hætta medvirket også som sekretær for det interne utvalget som ledet selvevalueringen ved HiFm. – Det er nyttig å bli tvunget til å diskutere sitt daglige arbeid. Det er ikke alltid fryktelig morsomt, men det føles godt når det er gjort. Å se seg selv i speilet er ikke alltid like behagelig. Når vi går rundt i våre daglige rutiner, vil vi lett komme til å tro at vi gjør en bedre jobb enn det vi faktisk gjør, sier hun.

Selvevalueringen avdekket ”ingen store katastrofer”, som hun sier, men den fikk gjort lærere og studenter oppmerksomme på mange ”små ting og detaljer”.

Verktøyet var NOKUTs spørreskjema Evaluering av førskolelærerutdanning (FLUEVA) – Selvevaluering med 12 sider med til dels svært detaljerte og finmaskede spørsmål. Hætta mener likevel at skjemaet ikke virker gjennomarbeidet nok.

– Jeg vil hevde at skjemaet inneholder flere spørsmål som rett og slett ikke er godt nok og presist nok formulert, sier hun. – I noen tilfeller endte vi med å svare etter fattig evne!

Hætta peker spesifikt på spørsmål 16, egentlig en lang rekke spørsmål over ett og et kvart A4-ark, beregnet på øvingslærere. Det dreier seg om 16 b. Studenten i praksis, der det under iii. spørres: Legges det opp til at studentene får selvstendig ansvar for barnegrupper? (De fleste lesere av disse linjer vet sannsynligvis at det får de ikke.)

– Trass i slikt, vi har jo skjemaet til eget bruk også, og arbeidet med å fylle det ut har lært oss mye, sier Hætta. – Det inneholder nå en masse informasjon som vi kan ta i bruk umiddelbart for å rette opp skjevheter vi før ikke var spesielt oppmerksomme på.

Selv om hun er positiv til selvevalueringen HiFm har vært igjennom, er instituttleder Solveig Kristine Hætta usikker på hva KD til sjuende og sist vil bruke funnene fra NOKUTs nasjonale evaluering av førskolelærerutdanningene til.

Ærlighet framfor konsensus

Mai Brit Helgesen og Gøril Figenschou var begge medlemmer av HiFms selvevalueringsutvalg. Helgesen er høgskolelektor ved førskolelærerutdanningen og var leder for utvalget, Figenschou er stipendiat. De er enige om at selvevalueringprosesser av denne typen er nødvendige, bra og lærerike, selv om de naturligvis også er arbeids- og tidskrevende, og de roser Kunnskapsdepartementet (KD), NOKUTs oppdragsgiver, for initiativet.

– Høgskolene kan ikke bare få utforme sine egne praksiser, for eksempel ved førskolelærerutdanningene, uten å bli sett i kortene fra tid til annen, sier Helgesen.

NOKUTs sakkyndige råd besøker samtlige 20 førskolelærerutdanninger i tidsrommet 28. september – 30. oktober i år – se Første steg nr. 2/2009, side 12. 25. januar 2010 arrangeres midtveiskonferansen i Kautokeino i Finnmark, og 20. september 2010 blir det avslutningskonferanse i Oslo.

– Utvalget her ved HiFm bestod av lærere og studenter ved førskolelærerutdanningen og av én øvingslærer som til daglig arbeider i barnehage, sier Helgesen. – Denne sammensetningen viste seg å være nyttig og fruktbar, for det framkom raskt at lærerne, studentene og øvingslæreren hadde hvert sitt perspektiv og hver sin tilnæringsmåte til oppdraget.

– Forskjellene i meninger og synsvinkler tvang oss til å tenke grundig gjennom hvilke svar vi ville fram til, og når vi hadde tenkt én gang, tenkte vi ofte en gang til. Vi fant raskt ut at utvalgets mål ikke kunne være å oppnå konsensus. Uenighetene måtte heller få komme til syne. Vi ble også raskt enige om å være ærlige og unngå en glansbildepresentasjon av førskolelærerutdanningen, et glansbilde det trolig ikke ville være grunnlag for, sier hun.

– Vi så også fort at spørsmålene i spørreskjemaet i seg selv representerte en utfordring, sier Figenschou. – Ofte måtte vi spørre oss selv om hva det egentlig ble spurt om? Alle spørsmål var med andre ord ikke like klare. Vi måtte bruke en del tid på å finne fram til en mest mulig felles forståelse av flere spørsmål i skjemaet. Flere steder endte vi opp med å svare slik: ”Vi svarer ut fra denne forståelsen av spørsmålet ...”

– Og hva med spørsmål om hvor stort læringsutbytte studentene har hatt? Definitivt ikke lett å besvare presist, mener Figenschou.

Korrigerende samarbeid

Utvalgsarbeidet avslørte blant annet at lærere og studenter hadde noe forskjellig syn på undervisningen. Studentene var i stand til å korrigere lærerne, slik Helgesen ser det. Lærerne kunne for eksempel være mer selv-kritiske enn hva studentene syntes det var grunnlag for å være, ifølge Figenschou.

– Øvingslæreren var på sin side i stand til å komme med innlegg om spørsmål og problemstillinger vi lærere overhodet ikke hadde tenkt på på forhånd, sier Helgesen. – Hun var dessverre alene øvingslærer i utvalget, og hun ble nok derfor litt for ensom med sine synspunkter.

Som også instituttleder Hætta gir uttrykk for, fastslår også Helgesen og Figenschou at det utfylte spørreskjemaet i seg selv er en kilde til korrigerende tiltak:– Vi hadde allerede for et år siden begynt å endre ting ved førskolelærerutdanningen her ved HiFm, og vi vil fortsette å endre den som følge av selvevalueringen.

Hvordan vil svarene bli brukt?

–Vi snakket en del om det, om hvordan våre svar i dette spørreskjemaet vil bli brukt av KD, sier Figenschou.

–Vi har nå fått flere rapporter og meldinger

Høgskolelektor Mai Brit Helgesen, leder av selvevalueringsutvalget ved HiFm, og stipendiat Gøril Figenschou, medlem av utvalget, er ikke i tvil om at den nasjonale evalueringen må sees i sammenheng med rapporter og meldinger som behandler barnehagens innhold og kvalitet.

som berører barnehagens innhold og kvalitet, for eksempel kvalitetsmeldingen, sier Helgesen. –Det er klart at disse politiske dokumentene sier mye om KDs barnehagesyn. Det vil være feil å se NOKUTs evalueringsprosjekt løst fra disse politiske dokumentene. Vi må se ting i sammenheng, her foreligger ingen tilfældigheter.

Helgesen og Figenschou etterlyser en større debatt om læringsbegrepet i barnehagen. De er forsvarere av barnehagens pedagogikk, og av barndommen som en livsfase med verdi i seg selv. Barnehagen må ikke bli en institusjon der kartlegging og diagnostisering får for stor plass: – Selsagt er barnehagen til for å gi barn gode leke-, lære- og utviklingsmuligheter, men noen av de problemene politikerne ser for seg, springer kanskje heller ut av samfunnsstrukturen, som det følgelig bør gjøres noe med.

Instituttleder Hætta uttrykker i tillegg usikkerhet med tanke på førskolelærerutdanningens framtid som følge av evalueringen. Vil fag forsvinne, for eksempel?

– Grunnen til at jeg gjør meg slike tanker er at flere fag jo er små, bare ti studiepoeng. Tenker KD på rasjonalisering og spesialisering? Kan vi få førskolelærerutdanninger som spesialiserer seg på å utdanne førskolelærere innen kunstneriske fag, eksempelvis, spør hun.

Selvevalueringsskjemaet

NOKUTs 12-siders spørreskjema er for omfattende til å presenteres i sin helhet her, her refereres kun hovedtemaene for undersøkelsen.

Innledningsvis spørres det om kvalitative data. Utdanningen blir bedt om å redegjøre for blant annet *visjon, profil og prioriterte områder*.

Derneft skal det legges fram en oversikt over utdanningene innenfor utdanningen (for eksempel pedagogikk, matematikk, samfunnsfag, og særlig relevant for HiFms

del, samisk og duodji (samisk håndverk)), og det skal orienteres om organisering, styring og ledelse av utdanningen.

Det spørres om de ansattes faglige kompetanse (førskolelærerutdanningen ved HiFm utmerker seg ved å ha mange ansatte med såkalt førstekompetanse, det vil si at de er førstelektorer eller "høyere"), om hvordan det rekrutteres, og om hvordan utdanningen forholder seg til rammeplan og fagplan. Det spørres om fagstudiet som læringsarena, om læring og undervisning, og om forholdet mellom "fagarena og praksisarena".

Under punkt 10 *Relevans* spørres det om i hvilken grad utdanningen svarer på samfunnets krav (formulert i barnehagelov og rammeplan). Det spørres om hvordan utdanningen fungerer som samfunnsaktør, og om hvordan den kvalitetssikrer sin virksomhet.

Det spørres om kunnskapsproduksjon, innovasjon og FoU, og om hvordan utdanningen håndterer selve selvevalueringssprosessen. Punkt 16. *Skjema B* henvender seg spesielt til øvingslærerne.

Det er en rekke underspørsmål under de fleste av de 16 punktene.